

En värld att leva!

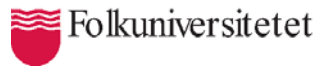
En värld att leva i (2011)

Text: Kajsa Wiktorin

Bilderna är från studieförbundens verksamhet
eller från de medverkande.

En värld att leva i

Deltagande i studieförbundens verksamhet ger många människor tillfälle till reflektion över egna och andras livssituationer. Det skapar egenmakt och möjligheter att förändra både oss själva och den värld vi lever i.

De syende mödrarna i Zimbabwe

Som förälder till ett barn med funktionshinder i Sverige finns det goda möjligheter till stöd, med skolgång, terapi, hjälpmedel och personlig assistans. Som mamma till ett barn med funktionshinder i Zimbabwe riskerar du att bli lämnad ensam. Många mödrar måste därför stanna hemma med sina barn, vilket gör det svårt med arbete och försörjning. ”Det är som att gå hundra år tillbaka i tiden”, säger Lennart Falegård, internationellt ansvarig på Studieförbundet Vuxenskolan.

Sedan 2006 samarbetar studieförbundet med organisationen ZPDCA, Zimbabwe Parents of Disabled Children Association, en motsvarighet till svenska FUB. ZPDCA har som uppgift att stödja föräldrar och anhöriga till personer med funktionsnedsättning i Zimbabwe, främst barn. En av de lokala medlemsorganisationerna är Kusona Kwemadzimai, som på shona – språket som talas av mer än 80 % av befolkningen - betyder de syende mödrarna.

Sy sig till frihet

Vägen till ett broderikooperativ har varit lång för de syende mödrarna. Studieförbundet Vuxenskolan sökte projektbidrag och kunde på så vis finansiera en biståndsarbetare som startade upp projektet. Läskunnigheten i Zimbabwe är hög och det var därför lätt att tillsammans med kvinnorna ta fram studiematerial och genomföra cirkelledarutbildningar. Med studiecirkeln som arbetsmodell är det i dag möjligt för mammorna att arbeta hemma och på så sätt försörja sig. Det bildas nya grupper hela tiden, som driver verksamheten. Kusona är idag ett kooperativ som genom konstnärlig broderiverksamhet tillverkar och säljer kort, väskor och t-shirts med broderier. Som mest har 250 kvinnor varit engagerade. Antingen arbetar kvinnorna hemma eller tar med sig barnen till mötesplatserna där det finns symaskin, strykjärn och möjligheter att applicera mönster på tygkassar. Kvinnorna har fått större möjligheter att utvecklas tillsammans och känner gemenskap i att göra någonting ihop, som också ger försörjning och mat på bordet.

Personlig utveckling och skoluniformer

I Sverige betyder studiecirkeln mycket för den personliga utvecklingen,

något som berikar vardagen och fritiden. Det är kul att gå i studiecirkel och göra roliga saker. För kvinnorna i Harares fattiga förorter innebär det också mat till familjen och möjligheten att köpa skoluniformer och bussbiljetter till barnen. Det är två helt olika utgångspunkter.

Lennart beskriver entusiasmen och att göra saker tillsammans som det allra viktigaste. Utan broderiet är risken stor att mammorna skulle sitta ensamma hemma och vara beroende av sina män och släktingar, om de ens finns några. Att öka jämställdheten har också varit ett mål med projektet. Från början var i princip alla deltagare kvinnor, men nu är fyra män med i styrelsen och deltar aktivt. Att få med männen, papporna till de funktionshindrade barnen, har stärkt statusen för alla inblandade.

Vi är en del av världen

”Sådana här samarbetsprojekt är viktiga också för oss i Sverige”, säger Lennart. ”Vi får större förståelse och engagemang när vi vet vad vi bidrar till.” Vi gör insamlingar i Sverige, broderierna är till försäljning och flera studiebesök har genomförts både för svenskar och för zimbabwier. I det verkliga mötet blir det lättare för oss att förstå att vi är en del av världen.

Dödsdroger på nätet – tillgängliga för vem som helst

Våren 2008 hittades två ungdomar döda i en lägenhet i Skelleftehamn i norra Sverige. De båda 18-åringarna, en flicka och en pojke, hade nyligen flyttat ihop i lägenheten där de hittades. Man konstaterade att pojken dött av drogen Dextromethorphan, ett pulver som används i hostdämpande medicin, som togs ur den svenska marknaden 1999. Några av biverkningarna är kramper, medvetslöshet, hallucinationer, illamående och andningsstillstånd. Det finns tre bekräftade dödsfall i Sverige där ungdomar dött av den drogen, som finns tillgänglig på internet och kan beställas av vem som helst. För att få tag på droger i dag behöver man inte ens gå utanför dörren.

Efter dödsfallen i Skellefteå producerade det lokala filmbolaget MCN Produktion, filmen Dödsdroger på nätet, som visats på tv.

Studieförbundet Nykterhetens Bildningsverksamhet, NBV, vars profilfråga är drogförebyggande arbete, tog kontakt med MCN och inledde ett samarbete där NBV köpte rättigheterna att få visa en förkortad version av filmen. "Filmen väcker mycket tankar och funderingar" säger Katarina Kling-Löfbom, som är konsulent på NBV i Skellefteå, där en kortare version av filmen används som studiematerial i visningar för vuxna med efterföljande diskussioner. Hon har visat filmen för vuxna, som antingen har egna barn eller jobbar med ungdomar.

Bara att betala, så kommer det i brevlådan

I filmen, som fungerar som ett diskussionsmaterial, berättar ungdomar, poliser och läkare utifrån sina olika perspektiv. Utöver filmen finns fyra kortare filmdelar med kommentarer från ungdomar som berättar hur de började använda internetdroger, om biverkningar, attityder och om att försöka sluta. En pojke berättar hur enkelt det är att beställa på internet, "Det är bara att betala, sedan tar det två tre dagar, så har man det". Eftersom drogerna inte är testade vet ingen vilka de långsiktiga biverkningarna är. En annan kille i filmen beskriver sin egen kropp som ett laboratorium, där han själv är försökspersonen. "Vad som helst kan hända." Ungdomarna i filmen säger att det är värt att ta drogerna, trots att det

finns risker. De mår i alla fall bra just då, när de är påverkade. Katarina beskriver att man som vuxen reagerar på den attityden, att det är svårt att förstå att ungdomarna är beredda att ta sådana risker. Många föräldrar vet inte vad deras barn gör på internet och vet inte vad de kan göra. För de som växer upp i dag är internet en självklarhet och de är experter på att hitta det de söker och kanske ännu mer. Katarina berättar att om du söker på droger får du upp hur många sidor som helst. Så fort en drog blir olaglig ändras innehållet lite grann, så att den kan säljas igen. Det fungerar precis som när du beställer något annat på nätet. Du kan beställa oavsett ålder, det är bara att godkänna och så får du hem grejerna. Ofta skickas drogerna i ett filmfodral, för att dölja innehållet. ”Bilderna av missbrukaren, som någon som står på torget eller på Plattan i Stockholm, har ändrats.”

Hur får vi våra tonåringar att må bra?

Katarina berättar att hon, tillsammans med de vuxna som sett filmen, pratat mycket om it-stress. De vuxna reagerar på att ungdomarna är tillgängliga hela tiden. Det handlar om att bli sedd, man räknar kommentarer på sina facebook- och blogginlägg. Flest vänner vinner. De stänger aldrig av sina mobiltelefoner, utan kan få sms när de ligger och sover. De får aldrig någon ro. De vuxna har också pratat om hur ungdomar ska kunna trivas med sig själva. Att tonåren kan vara en stormig tid är normalt, men många unga tror att de bara är de som mår dåligt. Hur ska vi som vuxna kunna prata med ungdomarna och uppmuntra dem att prata varandra, så att de förstår att de inte är ensamma.

Ett ”håll käften” klarar vi av

Till filmen finns en enkel studieplan med diskussionsfrågor, som kan tas upp efter filmvisningen. Nästa steg för NBV är att bjuda in personal från akuten, beroendeheten och polisen och ha en paneldebatt för att beskriva och diskutera läget lokalt. Kring de här frågorna måste vi samarbeta. Många vuxna har frågor, som de vill få svar på. Vi vill förstå varför unga använder droger och förändra deras attityd. Uppmärksamma hur våra ungdomar mår och stödja dem om de mår dåligt, innan det är för sent. Det värsta som kan hända är att vi får ett svar som är ”håll käften”. Det klarar vi. Vi har alla varit tonåringar.

Sång bortom gränser

Körsång är sedan mer än hundra år en stor folkrörelse i Sverige, med närmare 600 000 personer som sjunger i olika typer av körer. Förutom traditionella körer finns det friskvårdskörer, alla-kan-sjunga-körer och körer på arbetsplatser. Det sjungs överallt.

Manado State University Choir, MSUC, är en kammarkör med drygt 20 sångare från Norra Sulawesi i Indonesien. I november 2010 gästade kören Stockholm med konserter och workshops. ”Det var magiskt med stående ovationer. Det gick verkligen hem, publiken tyckte om det och det blev extranummer. Den bästa upplevelsen på länge.” Som en kör av sin samtid vill kören bygga broar mellan olika kulturer och samhällen för att skapa en fredlig värld där musiken och kulturen ska blomstra för alla. Kärlekens och andlighetens krafter är en del av körens filosofi.

Lotta Lundell är producent på Rikskonserter och initiativtagare till körens besök i Stockholm. Tillsammans med studieförbundet Kulturens Bildningsförbund, som samarbetar med föreningar inom kulturområdet, ordnades en workshop med lunch i samband med körens besök för olika nätverk inom musik och kultur i Sverige. Tillställningen inleddes med att Hannan Rhellam, verksamhetsutvecklare på Kulturens Bildningsverksamhet sjöng den svenska folkvisan Ack Värmeland du sköna, som hon kombinerade med en arabisk folkvisa.

Möten mellan alla

Körledare för MSUC är dirigenten André de Quadros, människorättsaktivist och professor i musik vid universitet i Boston. Fyra gånger om året reser han till Indonesien för att jobba med kören. När han inte är där får han inspelningar från kören skicka till sig och coachar på distans via skype och mail.

Lotta, som följt kören, beskriver hur André inspirerar till goda möten genom sitt arbete, där alla kan delta utifrån sina egna förutsättningar. Alla bjuder och ger mycket utrymme åt varandra. Kreativiteten blir förlöst med körsången som verktyg. Det musikaliska innehållet och kommunikationen mellan kören och publiken är viktig. André skulle

aldrig ställa sig framför kören och ta "deras" applåd. Det är viktigt att det sker möten mellan alla.

Sjung utan gränser

The Manado State University Choir kan sägas representera en ny världsomspännande riktning för körmusiken med en musik, som är kulturellt, religiöst och språkligt mångsidig och rymmer improvisation, koreografi, experiment och mångkulturella möten. Det finns en filosofi och tanke bakom körens sätt att arbeta. På repertoaren står både Mendelson, sufisk sång, renässansmusik och gospel, Disney-låtar och improvisation. Det är lika viktigt att inte polarisera olika religioner mot varandra, som olika musikstilar, utan skapa möten mellan kulturer och genom konsten och vara ödmjuk inför det som uppstår.

André jobbar också med en kör med palestinska och judiska sångare, en fängelsekör i Bangkok och arrangerar körtävlingar i Indonesien, där körerna tävlar mot sig själva. Efter att ha framfört två sånger blir kören bedömd, därefter får man antingen ett certifikat, brons eller guld. Alla kan få guld, om de är tillräckligt bra. Bland guldmedaljörerna inom varje genre, går den med mest poäng till final och till slut utses en vinnare i varje genre. På så sätt kan körer över hela världen inspirera varandra och låta sången bli ett brobygge och skapa möten mellan olika kulturer och länder.

Mobilisering mot fattigdom

”Gärna stöd, men först en rejäl förnedring”, säger rollkaraktären Madde med lång ”karriär” som socialt utslagen. Hon finns med i teaterföreställningen Idyllen, som satts upp av studieförbundet Sensus, som ett av delprojekten under Fattigdomsåret 2010. Jan Simonsson och Kim Rhedin Hüttner har sammanställt texterna och spelar rollerna, som utgår från verkliga livsöden. Sensus var det studieförbund, som tillsammans med studieförbundet ABF, stod för koordinering och verksamhet under det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning. Temat uppmärksammades i samtliga EU-länder med aktiviteter, kampanjer och projekt.

Studieförbunden når målgruppen direkt

”Det brukar vanligtvis vara myndigheter, som ansvarar för sådana här uppdrag”, säger Peter Carlsson på Sensus, projektledare för koordineringsuppdraget under Fattigdomsåret. ”Nästan hela organisations-Sverige, som jobbar med fattigdomsbekämpning, marginaliserade grupper och utanförskap finns i verksamhet hos studieförbunden, därför var det helt rätt att vi fick uppdraget.” ABF genomförde verksamhet direkt för målgruppen, medan Sensus koordinerade de tjugo delprojekt som genomfördes under året, som bestod av konferenser, utställningar och andra event. Eftersom studieförbunden har vana av pedagogiska metoder, projektledning och av målgruppsarbete blev den praktiska hanteringen lättare. Sensus hade möjlighet att stötta projekten på ett helt annat och praktiskt sätt än vad en myndighet kan göra.

Hemlösa ställer ut och kriminella samarbetar med fängelserna

Peter ger exempel på projekt, som genomförts under året, som fört deltagarna närmare samhället. I Malmö initierade ABF en fotoutställning. Deltagarna var nuvarande eller tidigare hemlösa, som själva dokumenterade sin fattigdom och sin bild av Sverige. Genom studiecirklar i fotografi och utställningsarbete kunde deltagarna genom processen börja identifiera sig som fotografer i stället för hemlösa och knöts på så sätt närmare samhället.

Ett annat exempel är projektet Tjuvgods med ex-kriminella och grava missbrukare, många tidigare hemlösa, som bestämt sig för att ordna upp sin tillvaro. I nära samarbete med kriminalvården samarbetar de kring utslussningen av kriminella på väg tillbaka till samhället. Alla interner har fått en kortlek, sådana används fitigt bakom murarna. På kortens baksida står adress och telefonnummer, som de ska kunna utantill, när de lämnar fängelset och inte vet vart de ska ta vägen. Då kan de kontakta Tjuvgods och få hjälp med tillfällig bostad, någon som följer med till arbetsförmedlingen eller till socialtjänsten. Syftet är att bidra till smidigare utslussningar och skapa mindre risk för återfall i kriminalitet och missbruk.

Fortsatta satsningar på utsatta i Europa

En ny nationell utlysning för organisationer som vill driva projekt för målgruppen fattiga sker under våren 2011. Det är första steget i en långsiktig satsning. I nästa programperiod för EU, som börjar 2014, får fattigdomsbekämpningen ökade anslag. Problemet är att de sökande organisationerna många gånger är små och fattiga och saknar både resurser och kunskap för att söka bidrag. Därför ansöker de båda studieförbunden Sensus och ABF om ett större bidrag, där flera av de organisationer, som ingår i deras nätverk och som arbetar direkt med målgruppen, ingår. En stor ansökan där studieförbunden tar ett övergripande ansvar underlättar för alla aktörer och ger fler möjlighet att driva projekt som stärker fattiga och människor i utanförskap.

”Under det här året har jag lärt mig att det svenska socialförsäkrings-systemet inte fungerar som de flesta av oss tror”, säger Peter. Han har fått syn på luckor i systemet, som drabbar de allra mest utsatta, där Madde i teaterföreställningen Idyllen är en. ”Det var en liten chockupplevelse att få inblick i det.” Fattigdomen syns inte alltid utanpå. I Europa riskerar ca 84 miljoner människor att leva i fattigdom, enligt EU. Genom studieförbundens aktiviteter kan många komma närmare samhället och få en värdig tillvaro.

Peter Carlsson

I princip och i praktik

I princip vill alla vara miljömedvetna och verka för ett hållbart samhälle, men i praktiken väljer många att hellre gå studiecirklar i vävning eller bildhantering. Det är Marie Langaards erfarenhet. Hon är regionchef på studieförbundet Medborgarskolan Värmland Örebro, där omvärlds-analys är en självklar del av hennes arbete. ”För mycket pekpinnar gör

att det är svårt att engagera sig. Det ska vara lustfyllt och enkelt.” Marie läste en recension av boken 100 sätt att rädda världen av Johan Tell och blev intresserad. Boken innehåller 100 konkreta tips på vad vi kan göra för att skapa en mer hållbar framtid. Boken visar på möjligheter. ”För första gången, en bok som gav mig aha-upplevelser över att jag redan gör en massa bra saker och tips på hur jag i min vardag kan göra lite till. Att även det lilla gör skillnad.”

Bort med pekpinnarna

Marie tog kontakt med författaren och bokade en föreläsning, köpte boken till sin personal och lade fram förslaget att erbjuda studiecirkel med boken som diskussionsunderlag. Personalen nappade och så har det fortsatt med informationsträffar och studiecirkel för allmänheten. Marie har skrivit en studiehandledning, som bygger på tre sammankomster med olika teman. På första träffen diskuteras kläder, mat och dryck, på andra transporter, energi/resurser och kemikalier och på tredje träffen står påverkan i fokus, mot politiker, företag och utifrån det egna beteendet. I slutet av sista träffen finns en plan för om man vill fortsätta och det vill många. Boken handlar om både global rättvisa, hållbar utveckling och folkhälsa. Mycket av innehållet gör att du lever sundare.

Månadens miljötips

För att få deltagare till studiecirkel används bland annat en affischkampanj med hållbarhetstips med månadens miljötips. Dubbelbottnade pedagogiska rubriker, enkla att ta till sig och med möjlighet att göra något direkt, uppmanar till engagemang. På en affisch, med en vacker skog i solljus, står texten, ”Städa som förr. Varje år säljs mellan 40 000 till 50 000 ton städ- och rengöringsmedel för hemmabruk i Sverige, varav många innehåller miljöfarliga ämnen. I själva verket behöver du inte mer än ett diskmedel eller allrengöringsmedel – miljömärkta sådana.” Ett tips, som direkt kan förverkligas i vardagen.

Intresset att lära mer är stort, både bland personal på företag och enskilda personer, som startar studiecirkel. En av deltagarna beskrev för Marie att hon nu känner att det är okey att köra sin 50-talsbil några sommarveckor om hon lever klimatsmart resten av året. Man kan unna sig, bara man kompenserar. Marie uppfattar att engagemanget skiljer sig åt mellan

generationerna. ”Det är fler unga som fattat tycke för boken. De verkar mer upptagna av värdegrund och etiskt förhållningssätt, det ska kännas rätt i magen.” Även bland äldre, som har vana och kunskap med sig från barndomen, finns en självklar förkunskap och ett intresse.

Befria oss från bäst-före-religionen

Marie har även inspirerats av boken ”100 sätt att rädda maten” och berättar om fyra ledsna äpplen som hon tog hand om och gjorde ”världens godaste efterrätt” av. ”Vi har drabbats av någon slags ”bäst-före-religion”, som innebär att vi slänger allt som gått ut. Lukta och smaka, så vet du!” ”Vi kan handla dygnet runt och köper mer än vi kan göra av med. ”För mig finns det en omedelbar nytta med att lära mig mer eftersom jag sparar pengar, som jag kan göra något annat för.” Under en jullovsvecka bestämde Marie sig för att inte slänga någon mat, utan laga av det som fanns i kyl, fryn och skafferi. Det blev pyttipanna på resterna från julbordet och god sylt av gamla bär i frysen. Numera köper hon mindre och tänker mer på om hon kommer att använda det hon köper.

Utmana dig själv - klara dig på matrester en hel vecka

Enligt olika undersökningar slänger vi i Sverige nästan femtio procent av maten vi köper. Det ska Medborgarskolan råda bot på genom att till våren starta studiecirkel även kring ”100 sätt att rädda maten”. Även till den boken har Marie gjort en studiehandledning. Författaren Annica Triberg ger en mängd kloka, roliga och användbara tips på hur man i sitt eget kök kan arbeta för miljön och samtidigt förbättra hushållskassan. Här finns recept som gör att man nästan aldrig mer behöver slänga rester. Eftersom boken också fungerar som en kokbok har man diskuterat att det skulle vara roligt att bjuda in till en tävling med bästa receptet på matrester och lägga ut på Facebook. Man kan utmana till en ”matlådevecka” för alla på jobbet, för att tillvarata rester. Det finns också planer på att starta en matlagingscirkel, där deltagarna lär sig hur man tillvaratar sina matrester. Säkert kan konceptet utvecklas med många goda och hållbara idéer från deltagarna.

Övervikten sitter mellan öronen

”Många överviktiga behöver lägga fokus på sig själva i stället för på omgivningen”, säger Ingela Bergström, som är konsulent på studieförbundet Bilda Väst. Hon är ansvarig för folkhälsoprojektet Tre M som drivs i samverkan med primärvården i Västra Götalandsregionen. De tre m:en står för medicinsk rådgivning, motion och motivation men kan också stå för människa, mötesplats och motivation.

Fetma – ett folkhälsoproblem

Det sker en ökning av övervikt och fetma över hela världen. Med fetma menas ett BMI – måttet som räknar ut relationen mellan vikt och längd - på över 30. Bara i Europa finns minst 135 miljoner feta människor. Även svenskarna väger allt mer och enligt Statistiska Centralbyrån är var tionde svensk för fet. Fetma klassas som en sjukdom enligt Världshälsoorganisationen och tros fördubblas under de närmaste 20 åren. Det behövs insatser världen över, inte bara för att hejda svält och fattigdom utan också för att stoppa en fetma som förstör och tar många liv.

Vi blir människor för varandra

Deltagare till projektet Tre M rekryteras från primärvården och genom lokal annonsering. Det är alltifrån trettioåringar till nyblivna pensionärer, som under lång tid haft problem med sin övervikt, som deltar. Många lider av stressjukdomar, utbrändhet och fibromyalgi. Som metod inom projektets alla delar används Vuxendialog. Ett sätt att samtala och mötas, som används av flera studieförbund, och bygger på att dela personliga berättelser utifrån ett gemensamt tema, i det här fallet övervikt. Allt som sägs i gruppen stannar inom gruppen.

Gruppens betydelse för en människas förändring har av de övriga aktörerna, som är dietister, sjukgymnaster och sköterskor, tagits upp som en viktig lärdom. Inom primärvården träffar man oftast bara en person i taget och får aldrig uppleva grupprocessen. De delade personliga livsberättelserna gör att ”vi blir människor för varandra”, som Ingela uttrycker det. Självklart pratas det mat, men för många är det avgörande att prata om att duga som man är. Är man nöjd med sig själv och tycker

om sig själv tar man också hand om sig. Detta har betydelse för både kropp och själ. Med samverkan och kontakt mellan olika samhällsaktörer görs hela processen synlig, från första till sista mötet.

Ingela Bergström, Studieförbundet Bilda

Mer görande än varande

Många av de, som deltar, är personer som ställer upp för andra, men glömmer bort sig själva. Därför säger Ingela att övervikten sitter mellan öronen. Stort fokus läggs därför på att stärka självkänslan och vikten av att sätta sig själv i centrum. ”Om vi lär oss att ta hand om oss själva kan vi välja gymmet eller promenaden i stället för att göra något som vi tror att andra behöver. I dag är många av oss mer görande, än varande, människor. Vi får trygghet i det vi gör, inte i det vi är.”

Kraft att ta tag i sina liv

Det långsiktiga perspektivet är viktigt, att man ställer om sitt liv för att få en förändring. Ingela berättar om en kvinna, som hade god självkänsla i sitt yrke, men låg självkänsla privat. Genom medverkan i projektet fick hon så mycket kraft att hon sökte ny utbildning, fick nytt jobb och började gå ner i vikt. Hon återkom till Ingela, som också är pastor, och undrade om hon ville viga henne och hennes man. Trots att de levte ihop i

flera år, var kvinnan först då mogen att stå i centrum som brud. Efter det tog hon hjälp och fick en gastric bypass operation. Hennes liv tog en helt ny vändning när hon tog plats på egna villkor. ”Det är fantastiskt när människor växer och magiskt att uppleva att metoden fungerar. Att se deltagarna i ögonen första och sista träffen är två helt olika upplevelser.”

Ingela skriver på ett handledarmaterial, som ska spridas till fler som vill starta överviktsgrupper. Tillsammans med sina kollegor önskar hon gå till Statens Folkhälsoråd för att presentera materialet och projektet. Det borde spridas nationellt. ”Det här måste fortsätta” säger Ingela. ”Det är så viktigt.” Och med närmare en miljoner överviktiga svenskar finns det mycket jobb att göra.

Med äganderätt till sin egen röst

Det finns cirka 400 000 svenska muslimer och drygt 30 miljoner muslimer i Europa. I den nya generationen unga muslimer, med skilda bakgrunder, trosuppfattningar och åsikter, törstar många efter att få representera sig själva. Många har svårt att identifiera sig med sina föräldrars kultur eller med massmedias ofta schabloniserade bild av muslimer. De unga är utbildade, talar språket, är födda i landet där de bor och ”bär ett muslimskt fredsbudskap i sina hjärtan”, som de vill sprida på sitt eget sätt. En av dem är Fazeela Saib, som har eget företag, studerar heltid till journalist, jobbar halvtid som biståndshandläggare på Islamic Relief och har ett engagemang både inom Fredsagenterna och Svenska Muslimer för fred och Rättvisa.

En attack mot oss alla

När en självmordsbombare sprängde sig själv i luften i centrala Stockholm i december 2010, anordnade Svenska Muslimer för fred och rättvisa, SMFR, som första organisation manifestationer över hela landet för att fördöma attacken. ”Bomben var riktad mot oss alla, oavsett nationalitet och religion.” Manifestationen uppmärksammades över hela världen,

med rapporteringar både i USA och i engelska BBC, där det var debatt mellan Sverigedemokraternas Kent Ekeröth och SMFRs ordförande Yasri Khan. ”Som del av en organisation vågar vi uttala oss och delta offentligt. Inom folkbildningen och folkrörelsen, där vi gör saker tillsammans, stärks individen. Tillsammans blir det möjligt”, säger Fazeela.

Fazeela Saib

Från projekt till folkrörelse

Studieförbunden Sensus och Ibn Rushd är huvudmän för projektet Fredsagenterna där hundra unga svenska muslimer utbildats för att informera om islam som en fredens religion. Fazeela är en av dem. Ledorden är självförtroende, kunskap och identitet. Nu tas konceptet med Fredsagenterna vidare till Europa med utbildningar för 100 fredsagenter i vardera tio EU-länder. Fazeela är av de som varit i Bryssel hos EU-kommissionen och lobbade för idén. Frankrike, Holland och England är redan på gång. Förutsättningarna i länderna är olika, men idén tycks unik och fungerar överallt – unga muslimer som samlas kring fredsarbete.

Som en utveckling av Fredsagenterna togs initiativet till Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa. Organisationen bildades 1998 och driver i dag flera samverkansprojekt, som på olika sätt syftar till att jobba för fred och dialog. ”Vi är noga med att ha en trovärdig och realistisk representation, för att skapa en rörelse som alla unga muslimer

kan identifiera sig med”, säger Fazeela. ”Alla muslimer är med, olika etniciteter, filosofier, politiska åsikter, religiösa och sekulära.” Genom att bjuda in och ta debatt har Fredsagenterna och deras efterföljare fått mycket positiv uppmärksamhet, vilket inspirerat och visat att ett öppet förhållningssätt är rätt metod för att nå ut och kunna föra dialog.” Detta har uppmuntrat flera föreningar och organisationer att följa deras exempel.

Få vara en stark kraft i samhället

Som ung muslimsk kvinna kastas Fazeela mellan olika verkligheter, det har blivit extra tydligt sedan hon själv blev mamma. Samtidigt som hon får uppskattning för det hon gör märker hon hur klimatet i omvärlden hårdnar. ”Som muslim blir man ständigt ifrågasatt. För att kunna svara, föra dialog och problematisera måste man ha självförtroende. Har man en stark känsla av vem man är, kan man också vara en stark kraft i samhället.” Både Fredsagenterna och Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa stärker unga muslimer i Sverige, snart också i Europa.

Ställ om och odla tomater i rondellen

Allt är möjligt. Även de som bor i storstäder kan odla sina egna grönsaker. Det är inte olagligt att odla tomater i en rondell eller sätta potatis

på en innergård i stan. Omställningsrörelsen uppmuntrar människor att bättre tillvarata jordens resurser, men också att medvetandegöra om allt som kan göras på lokal nivå, som kanske är möjligt och tillåtet fast vi inte tänkt på det eller vet om det.

Starta resan mot yttre och inre omställning

Efter en transportarbetarstrejk i England 2004 blev landets sårbarhet tydlig. Hade strejken pågått två dagar till utan mattransporter hade matbristen varit ett faktum. Ur denna händelse och liknande erfarenheter om vår sårbarhet inför klimathot, oljebrist och ekonomisk instabilitet startades hösten 2006 Transitionrörelsen. En folkrörelse som nu sprider sig snabbt över världen, med mål att stödja lokala initiativ för ökad självhushållning och en hållbar framtid. Nätverket tror att människors gemensamma lust, uppfinningsrikedom och kunskap kan skapa alternativ, som gör oss mindre sårbara när det gäller klimat-, miljö- och oljekriser. Tusentals initiativ pågår över hela världen där man jobbar med samhällets grundfunktioner. I England finns samhällen, som är självhushållande, med egen handel och valuta. Styrgrupper finns i alla länder, där omställningsrörelsen är aktiv. I Sverige har den sitt center i Sala.

Ett jordskepp lägger till

Kristina Eberth är studiehandläggare på studieförbundet Studieförbundet i Göteborg och Mölndal. ”Vi har så många föreningar och organisationer inom Studieförbundet som jobbar med de här frågorna, även om de inte definieras som omställningsfrågor, nu kan alla göra det tillsammans. Det här berör alla, inte bara de som jobbar med klimatfrågor utan alla, också de som håller på med musik, har hundklubb eller stickcaféer.” Omställningsrörelsen jobbar på gräsrotsnivå, i lokalsamhället där folk lever sin vardag. Det är också där studieförbunden har sin verksamhet.

På Studieförbundets återkommande informationsträffar om Omställningsrörelsen på Café Planet i Göteborg är uppslutningen stor. Nya deltagare strömmar till varje gång. Åldern är mellan tjugofem och sjuttiofem år och en blandning av lärare, studenter, ingenjörer och bönder. Alla delar med sig av sina kunskaper och tar del av andras. Kristina tror att initiativet är så uppskattat för att människor kan träffas över olika gränser, samarbeta kring gemensamma intressen

och bidra med kunskapsöverföring. Efter informationsträffarna bildas studiecirklar, där engagemanget kan fortsätta i praktiskt arbete. I en cirkel studeras bygget av ett Jordskepp, ett självförsörjande hus som byggs av återvinningsmaterial där bildäck fungerar som husstomme och en jordkulle på tre av husets fyra sidor isolerar och håller värmen. Andra startar cirklar i ekologisk odling, hur man bygger boende på hjul eller konserverar med mjölkstyrningsteknik. Idéerna utgår från deltagarnas intressen och den kunskap som finns i gruppen. Folkbildningen har alltid jobbat med att förvalta gammal kunskap så att den lever vidare, vilket efterfrågas mer och mer.

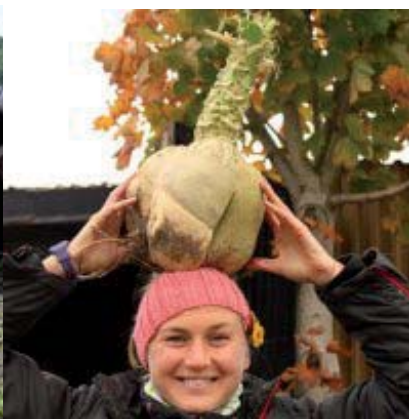
Kristina Eberth på Studieförbundet

Mer party än protest

Kristina berättar att hon själv lever klimatsmartare nu, äter mindre kött och känner sig mer positiv till samtiden. En stor del av rörelsen handlar om att fokusera på möjligheter. Mer party än protest! På ett personligt plan ger det henne stor glädje att ha kontroll över sitt liv och sina val och inte bara "flyta med". På sin egen innergård i Göteborg planerar hon att samla intresserade grannar och titta på möjligheten att sätta upp vindsnurror och solceller. "Sådana lokala initiativ skapar så mycket gemenskap."

Till våren drömmer hon om ett omställningsparty med artister och föredrag, för att fira framgångar och hålla lågan brinnande. Gärna på flera

orter samtidigt och tillsammans med andra studieförbund. Inom en inte alltför avlägsen framtid hoppas hon att Göteborg ska bli en Transition Town. "Omställningstanken kan finnas med i allt vi gör och vara en självklar del av våra liv."

Mening till varje pris

Varje tisdagskväll fylls aulan på Lunds Universitet av ett par hundra personer, som träffas för att reflektera, filosofera och diskutera. Varje termin är det nytt tema och nya frågeställningar. Det ställs frågor om moral, individ och samhälle, kaos och harmoni, det filosoferas över hur vi ska förhålla oss till bildning och undersöks om vi verkligen kan lita på vårt minne. "Att söka mening är själva mänsklighetens överlevnads-mekanism", säger Sven Jönsson, själv forskare som sedan tio år tillbaka arrangerar programmen för det som kallas den nya filosoficirkeln.

Kunskap som förankras i våra liv

Arno Werner startade filosoficirkeln för snart trettiofem år sedan. Sven Jönsson beskriver honom som en frustrerad filosofistudent, som reagerade

på den undervisningsfilosofi som bedrevs på universiteten på 70-talet. Han tyckte att den var för snäv och insnöad. I liten skala startades en filosoficirkel med fem-sex studenter, som med tiden utvecklats till "en unik institution", som bygger på människors intresse för filosofiska frågor och behov av att fördjupa livsfrågorna. Föreläsningarna och diskussionerna förs med tvärvetenskaplig inriktning, med tyngdpunkten på filosofi. Syftet är att ge ett helhetsperspektiv på tillvaron och visa på forskningens konsekvenser för människan och miljön vi lever i. I god folkbildningsanda är det också viktigt med dialog, social gemenskap och att kunskapen förankras i det vardagliga livets frågor.

Föreläsningarna genomförs som ett samarbete mellan studieförbundet Folkuniversitetet och Lunds Universitet. En bred allmänhet sluter upp, framför allt äldre och yngre personer. Vissa kommer varje kväll, andra plockar russinen ur kakan. En del lyssnar bara på föreläsningen, andra stannar hela kvällen och deltar i diskussionen. Ibland är det så mycket folk att alla inte får plats.

Kontakt med gammalt och nytt tänkande

Det är "folkets kärlek", som gör att Sven engagerar sig i det här. "Folk är så tacksamma och glada." "Filosoficirkeln ger allmänheten möjlighet att komma i kontakt med nytt och gammalt tänkande. Det intellektuella och det sociala livet berikas." Det här är också ett sätt för universitetet att genom samarbetet med ett studieförbund sprida kunskap till fler än de som är inskrivna på universitetet. Alla är välkomna och det är kostnadsfritt.

Under sin tid har Sven lyckats rekrytera 300-350 föreläsare. Innehållet är viktigt. Föreläsarna är duktiga inom sina områden, men inte alltid kända för flertalet. Det är aldrig svårt att få föreläsare, även om arvodet består av böcker för en mindre summa. Filosoficirkeln har gott rykte och uppmärksammas regelbundet i tidningarna. Det ses som en merit att ha föreläst här. Något att lägga till i sitt cv. Alla föreläsningar spelas in och ljudfilerna läggs ut på nätet, tillgängliga för alla.

Hur ska vi leva tillsammans

Till nästa termin är temat Politiskt filosofi, hur vi ska leva tillsammans. Bland annat samtalar förre statsministern Ingvar Carlsson med Sverker

Sven Jönsson

Oredsson om politikens förändrade roll i en globaliserad värld. Ulrika Holgersson föreläser om att tänka klass - feministiska perspektiv på ett gammalt begrepps återkomst i politik och populärkultur och Håkan Arvidsson tar upp frågan om distinktionen mellan höger och vänster i politiken fortfarande är meningsfull.

Söka och fördjupa meningen med livet

”Filosoficirkeln är en extraordinär succé”, säger Sven. Verksamheten bygger på kontinuitet, är välkänd, äger rum på samma tid och samma plats varje vecka. Det är något det pratas om i lunchrummet på arbetsplatserna och det är också genom vänner, bekanta och arbetskamrater som nya deltagare hittar hit. Sven tror att reflektion tillhör den mänskliga naturen. ”För att vi ska klara oss i en komplex tillvaro behövs perspektiv, inte minst för att vi blir allt fler. Det innebär inte att vi alltid hittar rätt tolkning, men kanske sammanhang och samband som gör att vi kan nyansera det vi upplever och finna mening i det vi ser.”

Folkbildning fungerar överallt

En boliviansk flykting kom till Östhammar under 90-talet. När han läste svenska hos studieförbundet Arbetarnas Bildningsförbund, ABF, fick han kontakt med folkbildningen och tyckte att metoden att lära ut på borde användas av facket i Bolivia. Han talade med COD, den bolivianska motsvarigheten till svenska LO, och tillsammans med ABF i Sverige startades ABC. Till en början kördes studiecirklar och kurser med inriktning på samhällsfrågor och fackliga frågor. Med tiden blev det cirklar i miljö, hantverk och kooperativt arbete. Beroende på det turbulenta läget i landet, bröt sig verksamheten ut ur COD och fortsatte i stället som egna enheter med i dag runt 20 000 deltagare per år.

Rikedomarna stannar kvar

Sjuttio procent av befolkningen i Bolivia är urbefolkning. Det finns trettiosex olika indiagrupper och lika många språk. Åke Söderman, som är ombudsman på ABF-distriktet i Gävleborgs län, berättar hur landet genomlevt ett antal kupper och utvecklats. Från en regering, som tryckte ner urbefolkningen med väpnat våld, har nu landet en demokratiskt vald president och starkt stöd från ursprungsbefolkningen. En statlig alfabetiseringskampanj har dragit igång och alla har nu rätt till sitt eget språk. Urbefolkningen som tidigare levde undanträngd och förtryckt är nu delaktig i samhället och landets rikedomar får i allt högre utsträckning behållas av befolkningen.

Det viktigaste är att människor vill något tillsammans

Åke berättar att de började med att använda de svenska verksamhetsformerna för folkbildning med studiecirklar och kulturarrangemang. Efter hand insåg man att verksamheten måste anpassas efter livet och verkligheten som den ser ut i Bolivia. Om det tar en cirkeldeltagare fyra timmar att gå till studielokalen eller mötesplatsen, får det bli heldagsträffar i stället för pass på tre studietimmar. Om vattnet tar slut eller elektriciteten inte fungerar, måste man vara flexibel och tänka om. Det viktigaste är att det finns människor som vill någonting tillsammans och kan lära av varandra. Kunskapsöverförning med folkbildning som metod funkar överallt, bara man anpassar sig. Varje år

genomförs cirkelledarutbildningar med ett 40-tal personer. Då diskuteras gruppdynamik och ledarstil, men traditionella lärare behövs inte. Det viktiga är att alla delar med sig av sina erfarenheter.

Delaktighet i samhällsutvecklingen

Det viktigaste för ABF är att den vanliga människan i Bolivia får möjligheten att lära sig sådant som är viktigt för just den personen, med delaktighet i samhällsutvecklingen och det politiska livet, starta kooperativ för att bli självförsörjande och få bättre kompetens för att kunna söka kvalificerade arbeten. Alla delarna är viktiga. Av deltagarna i ABCs verksamhet är 60-75 procent kvinnor. En grupp kvinnor i Chochabamba har tidigare startat ett konsumentkooperativ där de genom samköp av varor har kunnat minska sina matkostnader och samtidigt kunna bidra med pengar till ABC-organisationen. Åke har också en verksamhetsidé om att starta ett konsumentkooperativ, för att producera skolmat till kommunen, som redan har finansiering för detta. Genom lokalt förankrade initiativ kan enheterna bli självförsörjande.

Vid folkomröstningar har ABC tartat studiecirklar med information om vad de olika valen innebär. Det har bidragit till att större delar av befolkningen kunnat delta i valet.

Nu räknas hela bolivianska folket

”ABF har varit och är en del av Bolivias utveckling och det är vi verkligen stolta över”, säger Åke. ”Vi ser betydelsen när vi åker ut till lerhusen på högplatån eller i Amazonas med eländiga bostadsområden, där människor samlas med glädje och gör saker tillsammans. Vår verksamhet har bidragit till att samhället utvecklats till att hela det bolivianska folket räknas.” För hundra år sedan var Sverige ett av Europas fattigaste länder, folk flydde fattigdom och förtryck. Då startades folkrörelser för att lyfta landet och folkbildningen var en del av det. När det var storstrejk i Sverige 1909 fick Sverige ekonomiskt stöd från Uruguay. ”Nu kan Sverige ge tillbaka, men vem vet hur det ser ut om hundra år?”

En värld att leva i

Deltagande i studieförbundens verksamhet ger många människor tillfälle till reflektion över egna och andras livssituationer. Det skapar egenmakt och möjligheter att förändra både oss själva och den värld vi lever i.

Folkbildningen spelar en framträdande och viktig roll för god folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa. Med tio goda exempel, ett från varje studieförbund i Sverige, presenterar vi ett axplock av all verksamhet som görs.

Folkbildnings-
studieförbundens
intresseorganisation **förbundet**

Wallingatan 38, 111 24 Stockholm
Telefon 08-402 01 50 Fax 08-402 01 59
fbf@studieforbunden.se www.studieforbunden.se

